

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД У НИШУ
45Гж 2650/24
18.07.2024. године
Н и ш

Заузеће и накнада

АПЕЛАЦИОНИ СУД У НИШУ, у већу састављеном од судија, Миљане Стојковић, председника већа, Снежане Тодоровић и Ане Лукић Видојковић, чланова већа, у правној ствари тужилаца АА и ББ, обоје из села ..., општина ..., чији је пуномоћник Стеван Матејевић, адвокат из Алексинца, против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво - одељење у Нишу, ул. Вождова бр. 29, ради заузећа и накнаде, одлучујући по жалби тужене изјављеној против пресуде Основног суда у Алексинцу П.бр. 273/23 од 22.04.2024.године, у седници већа одржаној дана 18.07.2024. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

УКИДА СЕ пресуда Основног суда у Алексинцу П.бр.273/23 од 22.04.2024.године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Првостепеном пресудом, ставом првим изреке, обавезана је тужена Република Србија да тужиоцима на име накнаде за заузету парцелу кп бр. ... из ЛН бр. ... КО ..., претворену у речно корито и речно острво у целокупној површини од 4041 м2, исплати износ од по 96.972,40 динара, сваком од тужиоца сходно њиховим својинским уделитема од по 1/3 у парцели, са законском затезном каматом почев од 22.04.2024. године, као дана пресуђења, па до коначне исплате, а у року од 15 дана од дана пријема пресуде под претњом извршења. Ставом другим изреке утврђено је да је тужена постала власник 2/3 парцеле кп бр. ..., уписане у ЛН ...КО ..., те ће ова пресуда служити за упис права својине тужене код РГЗ СКН, што су тужиоци дужни да признају и да трпе. Ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужиоцима надокнади трошкове парничног поступка у износу од 194.078,90 динара, са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде па до коначне исплате, у року од 15 дана од дана пријема пресуде под претњом принудног извршења.

Против наведене пресуде тужена је благовремено изјавила жалбу, побијајући је у целисти, због због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и

непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права, с предлогом да се иста преиначи у смислу жалбеног предлога или укине и предмет врати истом суду на поновно суђење.

Испитујући побијану пресуду у побијаним деловима, у смислу чл. 386. Закона о парничном поступку, Апелациони суд је нашао да је жалба тужене основана.

Првостепена пресуда у побијаним деловима не садржи битне повреде одредаба парничног поступка из чл. 374. ст. 2. тач. 1, 2, 3, 5, 7. и 9. ЗПП на које овај суд пази по службеној дужности, али је иста захваћена битном повредом из чл. 374. ст. 2. тач. 12. ЗПП на коју се основано указује жалбом, јер о битним чињеницама нису дати јасни ни довољни разлози, а дати разлози су противречни.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су сувласници кп. бр. ..., потес: ... поврине 1039 м², која је у Листу непокретности уписана као пољопривредно земљиште, по култури њива 4. класе, са уделима од по 1/3. Из налаза и мишљења вештака геодетске струке Љубише Јовановића из Ниша од 06.11.2023. године, утврђено је да је на појединим деоницама на локацији предметне парцеле која се налази унутар одбрамбеног насипа, река Јужна Морава из непознатог разлога мењала ток, односно корито, тако да је у неким деловима напустила старо корито и формирала трајно ново корито реке, којом радњом је захваћено више катастарских парцела, између којих је и кп бр. ..., и то на следећи начин: средишњи део кп бр. ..., заузет је у површини од 439 м², речним коритом Јужне Мораве, у описаним мерама и границама, потом североисточни део кп бр. ... у површини од 537 м², речним острвом, у описаним мерама и границама, као и југозападни земљани део кп бр. ... у површини од 63 м², који се налази у приобаљу, у описаним мерама и границама, који спорни простори имају укупну површину од 1039 м², тако да је тужиоцима, сходно њиховим идеалним уделима од по 1/3, заузето по 346.33 м² од кп бр. На основу налаза вештака пољопривредне струке Бојана Николића из Кашевара од 21.02.2024. године, утврђено је да тужиоцима припада спорни простор од 346 м², сразмерно идеалним уделима тужилаца на парцели од по 1/3, где укупно заузеће износи 1039 м², од чега спорни простор од 976 м², заузима речно корито, док 63 м², приобаље, на ком простору према мишљењу вештака пољопривредне струке није могуће применити агротехничке мере, и иста површина се не може ставити у сврху примарне производње, односно не постоји економска исплативост бављења пољопривредом. Такође, вештак је дао процену тржишне вредности непокретности применом компаративне методе за заузети део кп бр. ... КО ... у површини од 346 м², а која износи 96.880,00 динара, при чему је процењено да тржишна цена једног метра квадратног предметне парцеле износи 280,00 динара. Из извештаја РС, Министарства финансија, Пореске управе, Сектора за издвојене активности, Одсека за контролу Алексинац бр. 002-464-08-00184/2023-0000 од 28.08.2023. године, утврђено је да тржишна вредност пољопривредног земљишта, њиве 4. класе за кп бр. ... КО ..., износи 27,00 дин/м². Према изјашњењу ЈВП „Србијаводе“, од 02.10.2023. године, на кп бр. ... КО ..., нису извођени радови на уређењу корита реке Јужне Мораве од стране ЈВП „Србијаводе“, Београд. Надаље је наведено да се предметна деоница не налази у оперативном плану за одбрану од поплава за водотоке I реда за 2023. годину („Сл. гласник РС“, бр. 143/22), да се део кп бр. ... КО ..., налази у кориту и рукавцу десне обале реке Јужне Мораве на небрањеном подручју, с тим да је предметна деоница небрањени неуређен део водотока реке Јужне

Мораве, као и то да на предметној деоници река Јужна Морава меандрира на тај начин што је изашла из свог речног корита са катастарске парцеле бр. ... КО ..., и прешла преко дела кп бр. ... КО

Првостепени суд је на основу овако утврђеног чињеничног стања закључио да је тужиоцима је трајно одузета целокупна површина предметне парцеле, сходно њиховим уделима, иако није спроведен поступак експропријације, те је њихово земљиште постало водно земљиште и налази се у саставу корита реке Јужна Морава, услед чега је промењен својински режим наведене парцеле и иста се сада налази у својини Републике Србије због чега је у конкретном случају дошло до повреде права тужилаца на мирно уживање имовине зајемчено и чл. 58. ст. 1. Устава РС и чл. 1. Протокола бр. 1. уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода којом је прописано да свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине, те да нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Овакав закључак првостепеног суда, другостепени суд за сада, због непотпуно утврђеног чињеничног стања, не прихвата као правилан, из следећих разлога:

Одредбом члана 3 Закона о јавној својини („Службени гласник РС” број 72/2011, 88/2013, 105/2014, 104/2016 – др. закон, 108/2016, 113/2017, 95/2018 и 153/2020) прописано је да су у јавној својини природна богатства, добра од општег интереса и добра у општој употреби, за која је законом утврђено да су у јавној својини, ствари које користе органи и организације Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, установе, јавне агенције и друге организације чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе и друге ствари које су, у складу са законом, у јавној својини.

Одредбом члана 9 став 1 Закона о јавној својини одређено је да су воде, водотоци и њихови извори, минерални ресурси, ресурси подземних вода, геотермални и други геолошки ресурси и резерве минералних сировина, и друга добра која су посебним законом одређена као природна богатства, у својини Републике Србије.

Одредбом члана 58 став 1 Устава Републике Србије („Службени гласник РС“ број 98/2006 и 115/2021) прописано је да се Уставом јемчи мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона, док је ставом 2 истог члана прописано да право својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне.

Одредбом члана 1 Протокола 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода измењене у складу са Протоколима: 11, 4, 6, 7, 12 и 13, која је ратификована Законом о ратификацији ове конвенције („Службени лист СЦГ – Међународни уговори” број 9/2003, 5/2005 и 7/2005 – испр. и „Службени гласник РС – Међународни уговори број 12/2010 и 10/2015), предвиђено је да свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине, те да нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима

међународног права.

Имајући у виду цитиране одредбе, другостепени суд налази да је правилан закључак првостепеног суда да у ситуацији у којој су трајном променом речног корита трајно заузеле непокретности у приватној својини, власници тих непокретности могу од тужене захтевати новчану накнаду због немогућности вршења својинских права на њима, а због преображаја права приватне својине у јавну својину Р Србије, и то у висини тржишне вредности, а у циљу заштите уставом гарантованог права на имовину.

Међутим, у конкретном случају, основано се жалбом тужене указује да чињенично стање у погледу учињеног заузећа и његовог обима није потпуно ни правилно утврђено, због чега се првостепена пресуда не може испитати са становишта правилне примене материјалног права.

Наиме, из утврђеног чињеничног стања произилази да је вештак геодетске струке у свом налазу и мишљењу навео да је на појединим деоницама на локацији предметне парцеле река Јужна Морава мењала ток, односно корито тако да је у неким деловима напустила старо корито и формирала трајно ново корито реке заузевши парцелу у сусвојини тужилаца речним коритом у површини од 439м², речним острвом у површини од 537м² и приобаљем у површини од 63м², те да спорни простор има укупну површину од 1039м².

На основу овако датог налаза и мишљења, првостепени суд је тужиоцима досудио накнаду према њиховим сувласничким уделима у заузећу од 1039м² не дајући при том јасне ни довољне разлоге за свој закључак да је трајном променом речног корита дошло до преображаја приватне у јавну својину у целокупној наведеној површини. Како је утврђено да је до заузећа парцеле у сусвојини тужилаца дошло речним коритом, речним острвом и приобаљем, првостепени суд је имајући у виду одребе Закона о водама пропустио да на поуздан начин утврди да ли површина захваћена речним острвом представља водно добро у својини тужене или не, а разлози у којима првостепени суд наводи да је парцела тужилаца заузета речним коритом и приобаљем је противречна изведеним доказима из којих јасно произилази да је површина од 537м² заузета речним острвом.

Наиме, одредбом члана 4 став 1 Закона о водама происано је да водно добро, у смислу овог закона, јесу воде и водно земљиште. Одредбом члана 5 став 1 и 2 Закона о водама прописано је да су воде природно богатство у својини Републике а да су воде и водно земљиште у јавној својини јавно водно добро. Одредбом члана 8 став 1 Закона о водама регулисано је да је водно земљиште, у смислу овог закона, земљиште на коме стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални екосистем. Према ставу 2 водно земљиште текуће воде, у смислу овог закона, јесте корито за велику воду и приобално земљиште.

Сходно наведеном, како је остало неутврђено шта конкретно на лицу места представља површина описана као површина захваћена речним острвом, у смислу наведених одредаба Закона о водама, то се за сада не може прихватити

закључак првостепеног суда да је иста трајном променом речног корита прешла из приватне својине тужилаца у јавну својину. Острво по својој дефиницији представља копно окружено водом, те је у недостатку утврђења описа предметног речног острва остало неразјашњено да ли се исто може по својим карактеристикама сматрати водним земљиштем или се ради о површини захваћеној копном која се сходно одредбама Закона о јавној својини и Закона о водама не може подвести под добром у јавној својини. Самим тим, остало је неразјашњено да ли је у погледу оцене површине захваћене речним острвом и оцене основаности тужбеног захтева у целости имало места примени правних правила имовинског права Српског грађанског законика, сходно одредбама Закона о неважности правних прописа донетих пре 6.04.1941. године, и за време непријатељске окупације („Службени лист ФНРЈ“ број 86 од 25.10.1946. године и то параграфа 262 пете главе у коме стоји да и острво на речици, које постане, сматра се као прираштај оних земаља, које дуж обе обале леже. И у том случају господари земаља, према новопоставшем острву лежећих имају право по мери дужине својих земаља исто острво, ако би на средини лежало, поделити; ако ли би исто острво на једној страни ближе једној обали постало, онда господар исте обале има право цело острво задржати. Острво на пловним рекама постала, принадлежаће правитељству, а са дунавским и савским новопосталим острвима поступаће се по смислу јавних трактата.

Из напред наведеног разлога, чињенично стање је у погледу обима учињеног заузећа остало непотпуно утврђено па се за сада правилност одлуке о траженој накнади и њеној висини и праву својине тужене на 2/3 целе кп.бр. ... не може прихватити као правилан са становишта правилне примене материјалног права, због чега је првостепена пресуда морала бити укинута а предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

У поновном поступку првостепени суд ће у свему поступити по изнетим примедбама овог суда, након чега ће правилном применом материјалног права поново одлучити о тужбеном захтеву тужилаца а за своју одлуку даће јасне и ваљане разлоге и на тај начин отклонити наведене битне повреде одредаба парничног поступка.

Укинута је и одлука о трошковима поступка јер иста зависи од коначног исхода парнице.

Из изнетих разлога, применом одредбе чл. 391., 392. и 401. ст.1. тач. 3. ЗПП овај суд је одлучио као у изреци решења.

АПЕЛАЦИОНИ СУД У НИШУ, дана 18.07.2024. године, 45Гж 2650/24

**Председник већа-судија,
Миљана Стојковић,с.р.**

Тачност отправка потврђује
Управитељ судске писарниц